

MAAHANMUUTTAJAT MÄNTSÄLÄSSÄ

MÄNTSÄLÄN KUNNAN KOTOUTTAMISOHJELMA 2022-2025

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Äidinkielen ja kansallisuuden perusteella kootut tilastot Mäntsälässä	4
3. Kotouttamistyö Mäntsälässä	7
3.1. Mäntsälän kotouttamispalvelut	8
3.2. Pakolaisten vastaanotto	9
3.3 Matalankynnyksen tiedottamis-, neuvonta- ja ohjauspalvelut.....	11
4 Maahanmuuttajien kotoutumista edistävät toimenpiteet	12
4.1 Alkukartoitus ja kotouttamissuunnitelma	12
4.2 Muut kotoutumista edistävät toimenpiteet.....	12
5. Varhaiskasvatusikäisten kotoutumisen tukeminen.....	13
6. Peruskouluikäisten kotoutumisen tukeminen ja valmistava opetus.....	13
7. Suomi toisena kielenä (suomi 2-opetus)	14
8. Aikuisikäisten ja yli 16-vuotiaiden kotoutumisen tukeminen	15
9. Maahanmuuttajien työllistymistä tukevat toimenpiteet	16
10. Kotoutumista tukevat kulttuuri- ja vapaa-aika palvelut sekä vapaaehtoistoiminta	18
11. Kotoutumista edistävät sosiaali- ja terveyspalvelut.....	19
12. Kotouttamista tukeva viestintä ja tiedottaminen	20
13. Monialainen verkostoyhteistyö eri tahojen kanssa	21
14. Henkilöstön osaaminen ja koulutus	22
15. Tulkkipalvelut.....	23
16. Kotoutumispalveluiden kehittäminen tulevaisuudessa: Erillispalveluista osaksi kokonaiskuvaa.....	23
17. Kotouttamisohjelman seuranta.....	24

1. Johdanto

Mäntsälän visiona on olla kasvava ja kehittyvä, parhaan arjen paikkakunta. Kunnan strategiaan 2022-2025 kirjatut kolme kärkitavoitetta ovat turvallinen ja sujuva arki, osallistava yhteisöllisyys ja vastuullinen ja kehittävä vire – arvoina siis turvallisuus, yhteisöllisyys ja vastuullisuus, jotka soveltuvat hyvin myös maahanmuuttajien vastaanottamisen ja kotoutumien edistämisen arvoiksi. Kunnan ja muiden paikallisten viranomaisten kotoutumisen edistämisen tavoitteena onkin kotoutumislain mukaisesti tukea paikallisesti ja seudullisesti kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta samalla myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä edistäen. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 29§.) Osallisuus ja hyvät etniset suhteet ovat tärkeitä koko yhteiskunnalle, sen yleiselle turvallisuudelle ja vakaudelle.

Maahanmuuttajien kotoutumisen kehittämisessä, suunnittelussa ja seurannassa kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu. Kunnan on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma. Kunta vastaa kotouttamisohjelman toimeenpanosta, kehittämisestä sekä seurannasta. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain (410/2015) 110 § mukaista talousarvioita ja -suunnitelmaa laadittaessa. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 32§). Kotouttamissuunnitelman laatiminen on myös edellytyksenä valtion kunnille maksamien korvausten saamiseksi kansainvälistä suojelua saavien vastaanotosta.

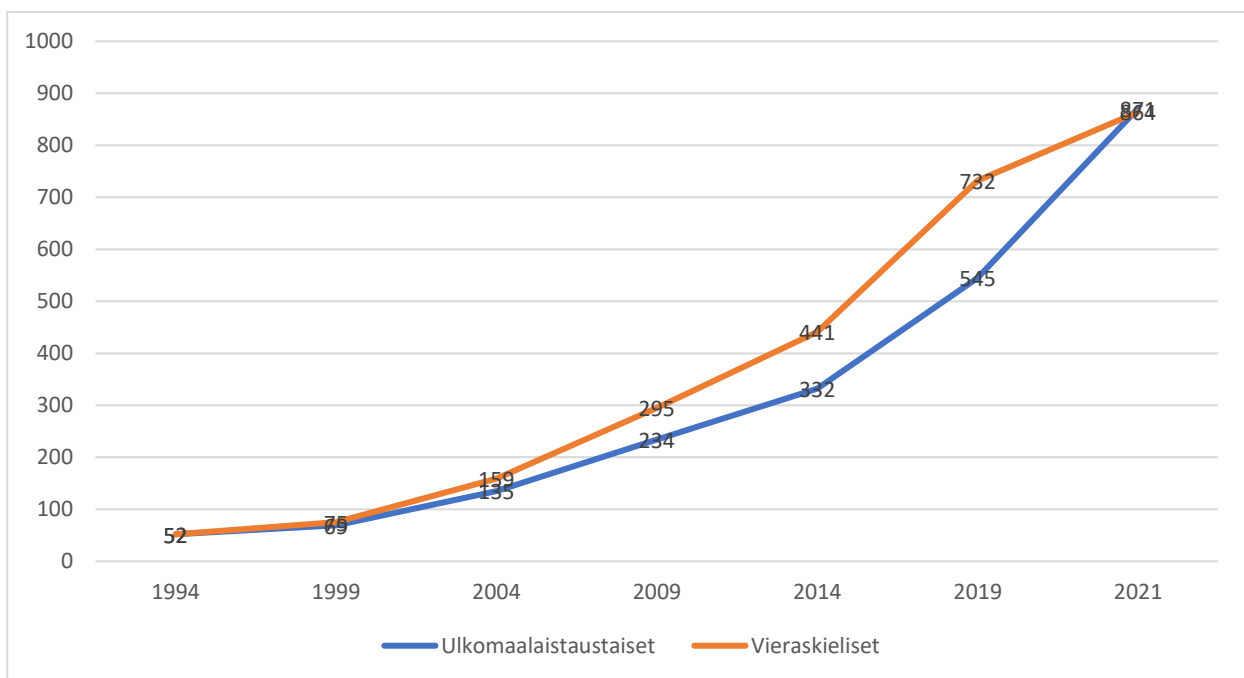
Mäntsälän kunnanhallitus hyväksyi edellisen ohjelman 10.3.2014. Päivitetty kotouttamisohjelma (2017-2021) hyväksyttiin 13.11.2017 pidetyssä valtuuston kokouksessa. Tämän vuosia 2022-2025 koskevan kotouttamisohjelman tavoitteena on kuvata, miten kotouttamispalvelut kunnassa on organisoitu ja mitkä ovat kotouttamistyön keskeiset toimijat ja päätavoitteet. Ohjelma on laadittu yhteistyössä kunnan eri toimialojen edustajien kanssa, ja siinä on kuvattu kotouttamistyön arkea ja hyviä työkäytäntöjä pyrkien samalla jo osin huomioimaan tulevia uudistuksia.

Uusi, vuonna 2024-2025 voimaan astuva, laki kotoutumisen edistämisestä on parhaillaan lausuntokierroksella. Uudistus linkittyy muihin meneillään oleviin uudistuksiin, joista keskeisimmin työllisyyspalveluiden siirtämiseen paikallistasolle, sote-uudistukseen sekä monialaisten työllistämistä edistävien palveluiden lainsäädännön uudistukseen. Uuden kotoutumislain tavoitteena on vahvistaa maahanmuuttajien työllisyyttä, kielitaitoa ja osallisuutta. Samoin tavoitteena on eri toimijoiden välisen vastuunjaon selkiyttäminen. Juuritavoitteena on tarve lyhentää kotoutumisjakson pituutta. Kokonaisvastuun kotoutumispalveluiden järjestämisestä siirtyy kunnille lakiuudistuksen myötä. Jatkossa kunnat ovat velvollisia järjestämään matalankynnyksen tieto-, ohjaus- ja neuvontapalvelua kaikille maahanmuuttajille, ja lisäksi kotouttamiskoulutusten järjestämisvastuu siirtyy kunnille. Yksittäisempinä asioina maahanmuuton korvauskäytännöt muuttuvat arvioperustaisiksi, ja kotoutumisen seuranta täsmentyy aiemmasta sisältäen jatkossa kuntien kirjausvelvollisuuden lakisäätöisenä asiana.

Mäntsälän alueella maahanmuutolle on ollut leimallista se, että työperäistä maahanmuuttoa sekä perhesiteen perusteella tulleita maahanmuuttajia on ollut kunnassa jo verrattain pitkään. Kansainvälistä suojelua saavien vastaanotto käynnistyi kunnassa loppuvuodesta 2016, kun kuntaan muuttivat ensimmäiset kiintiöpakolaiset, yhteensä noin 50 (viisikymmentä) afgaanitaustaista maahanmuuttajaa kansainvälisen suojelun perusteella. Sittemmin kuntaan on vastaanotettu 24 (kaksikymmentäneljä) uutta kiintiöpakolaista, joista 3 (kolme) saapui vuoden 2022 kevään aikana perheenyhdistämisprosessin kautta. Vuosi 2022 oli jälleen kuntavastaanoton vuosi. Syksyn aikana kuntaan saapui uusia kiintiöpakolaisia (3 perhettä), joille oli varattu yhteensä 20 (kaksikymmentä) kuntapaikkaa. Kotouttamis- ja maahanmuuttopalveluiden työkentällä vuonna 2022 on näkynyt vahvimmin Ukrainan sodasta koitunut laajamittainen maahantulo. Maalis-joulukuun 2022 aikana Mäntsälään on saapunut noin 110 ukrainalaistaustaista tilapäistä suojelua saavaa sotapakolaista. Kevään 2022 aikana on valmisteltu yhteistyössä valtion viranomaisten kanssa myös niin sanottua Kuntamallia, jonka puitteissa vastaanotetut henkilöt ovat vastaanottojärjestelmän asiakkaita, mutta asuvat ja elävät kunnissa mahdollisimman normaalia arkea viettäen.

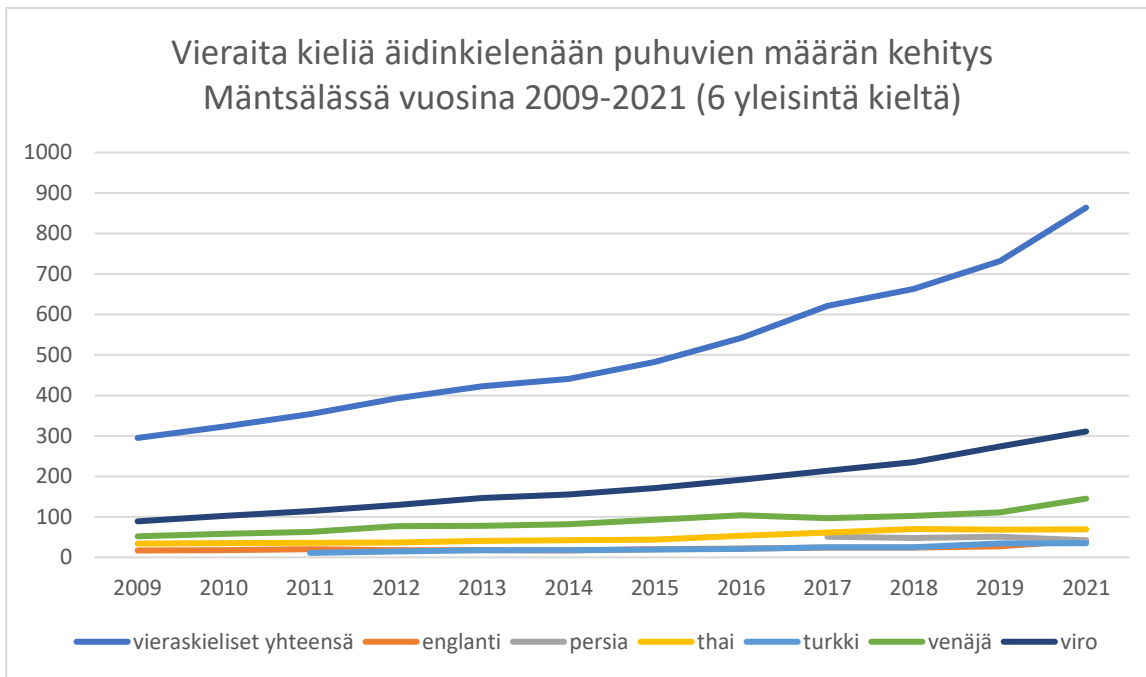
2. Äidinkielen ja kansallisuuden perusteella kootut tilastot Mäntsälässä

Maahanmuuttajat ovat pysyvä osa eurooppalaista ja suomalaista yhteiskuntaa. Eniten ulkomaalaisia asuu Helsingissä ja muualla pääkaupunkiseudulla. Maahanmuuttajamäärä lisääntyy nopeasti koko Uudenmaan alueella. 31.12.2021 Mäntsälän asukasluku oli Tilastokeskuksen mukaan 20 837, joista ulkomaalaistaustaisia oli 871 henkeä (4,2 % kuntalaisista). Äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvia oli Mäntsälässä 864 henkilöä eli 4,1 % mäntsäläläisistä. Noin puolet Mäntsälässä asuvista ulkomaan kansalaisista on virolaisia. Seuraavaksi suurimmat ulkomaalaisryhmät ovat Thaimaasta ja Afganistanista. Suurin osa maahanmuuttajista on saapunut kuntaan työn tai avioliiton takia. Melko pieni osa Mäntsälän maahanmuuttajista on pakolaisina. Vuosina 2016–2021 Mäntsälässä on asunut yhteensä 75 kansainvälisen suojelun piiriin kuuluvaa henkilöä. Mäntsälässä asuvien vieraskielisten puhumien äidinkielten määrä on kasvanut viimeisen 25 vuoden aikana yhdestä kielestä 16:sta eri äidinkieleen.

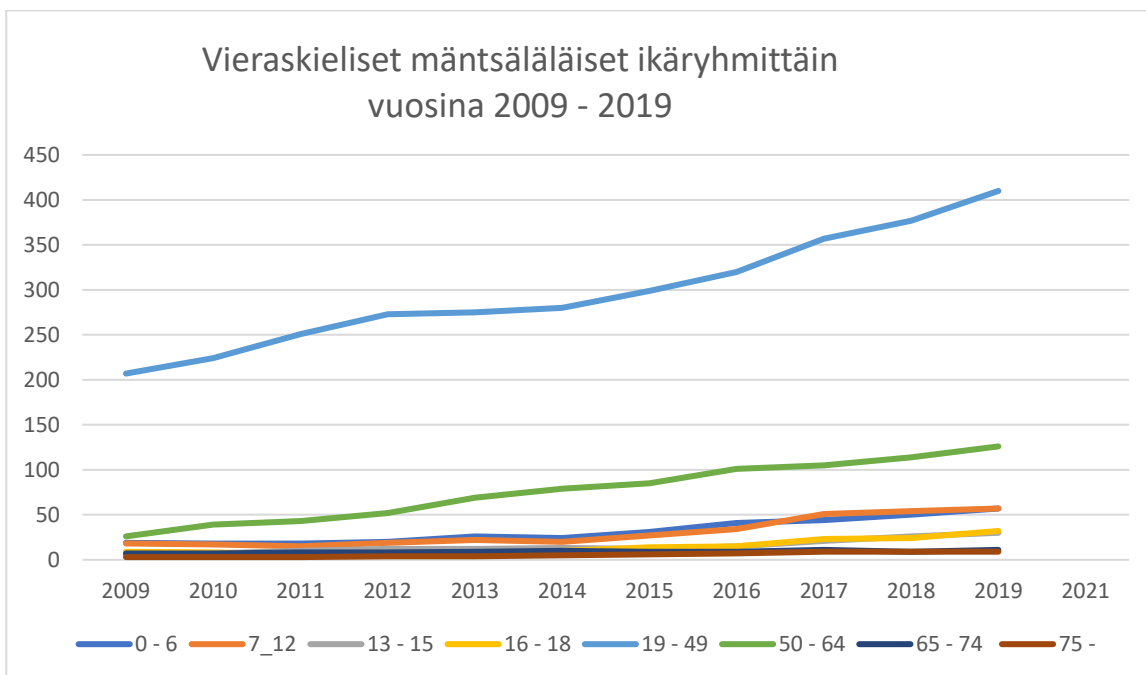

Kuvio 1: Ulkomaan kansalaisten ja vieraskielisten määrän kehitys Mäntsälässä vuosina 1994–2021. (31.12.2021)

Viimeisen 25 vuoden aikana, vuodesta 1994 alkaen, vieraskielisten määrä Mäntsälässä on noussut 52:sta 732:en henkilöön. Ulkomaan kansalaisten määrä Mäntsälässä on noussut vuodesta 1994 (52) lähes viidelläsadalla henkilöllä. 31.12.2019 Mäntsälässä asui 545 ulkomaan kansalaista. Vuonna 2021 Mäntsälässä oli 871 ulkomaalaistaustaista (4,2% väestöstä) ja vieraskielisiä 864 henkilöä (4,1% väestöstä). (Tilastokeskus 31.12.2021)

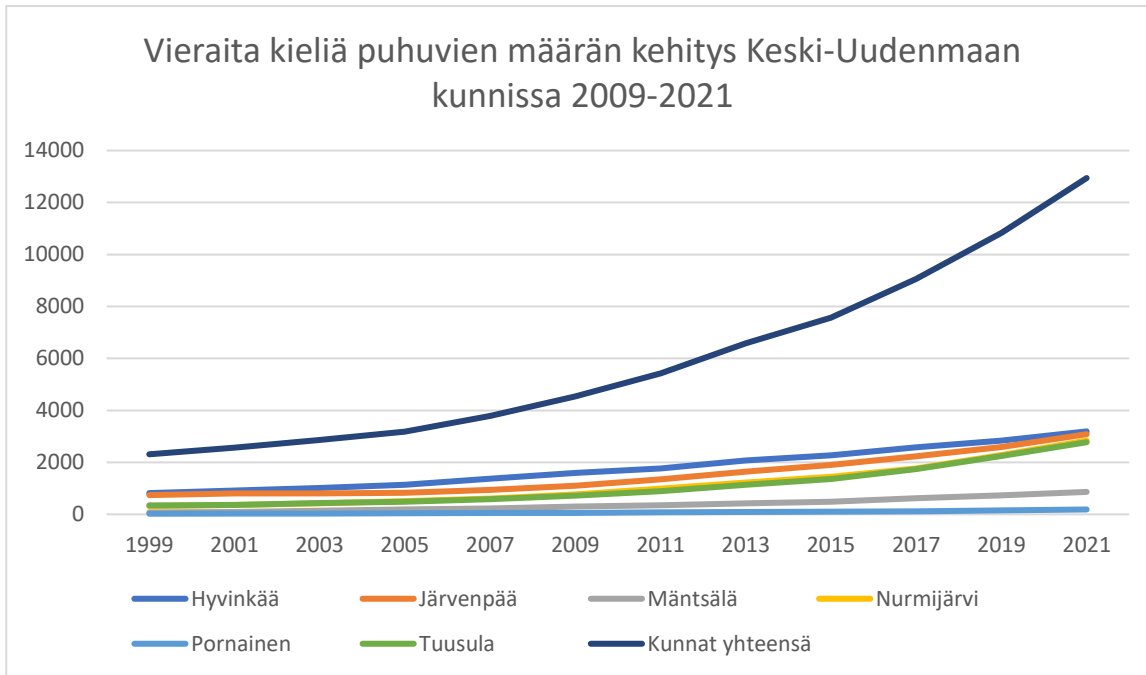

Kuvio 2: Vieraita kieliä puhuvien määrän kehitys Mäntsälässä vuosina 2009–2019 (31.12.2019).

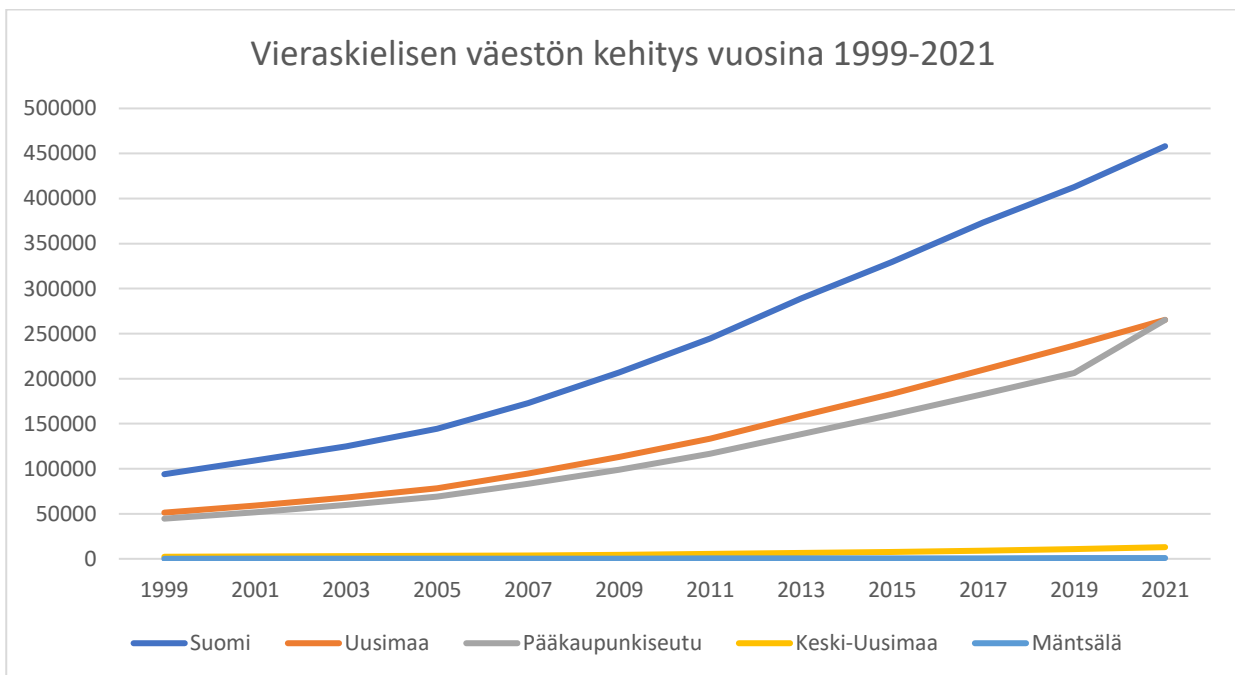
Kuvio 3: Vieraskieliset mäntsäläläiset ikäryhmittäin vuosina 2000–2018 (31.12.2019)

Vieraskielisten mäntsäläläisten ikäryhmittäistä tietoa ei ole enää saatavilla vuoden 2019 jälkeen.

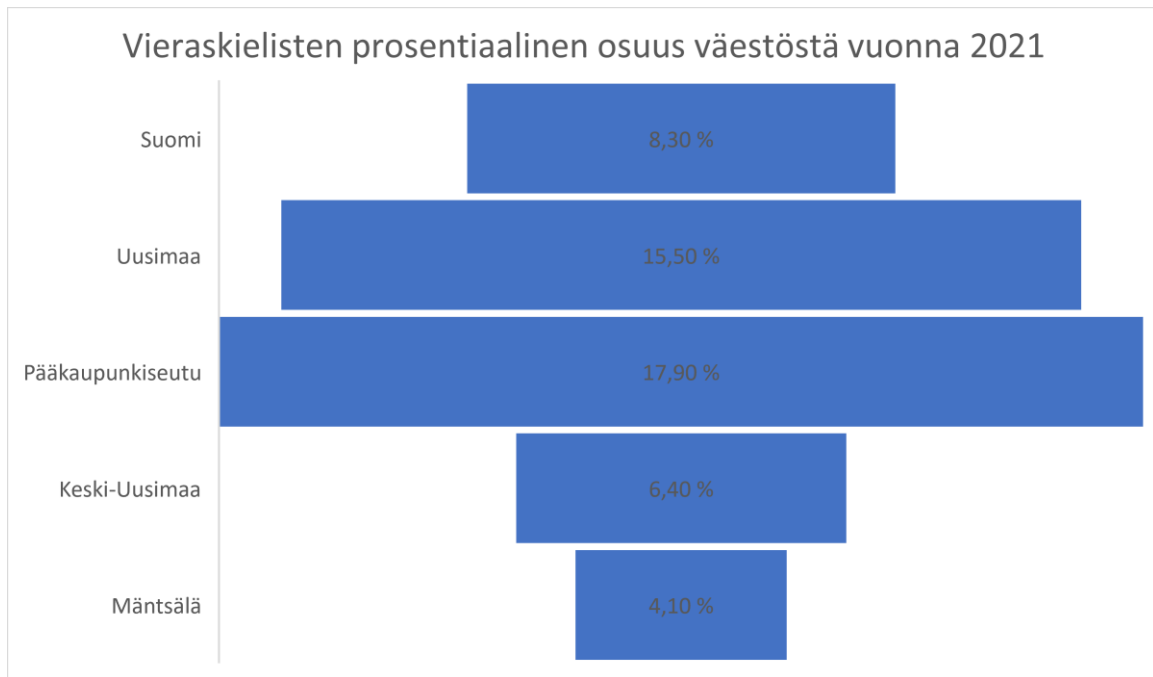

Kuvio 4: Vieraita kieliä puhuvien määrän kehitys Keski-Uudenmaan kunnissa 2009–2019 (31.12.2019)

Keski-Uudenmaan kunnista vieraskielistä väestöä asui loppuvuodesta 2021 eniten Hyvinkäällä (3192), Järvenpäässä (3084). Nurmijärvellä vieraskielisiä oli 2839 ja Tuusulassa 2776. Selkeästi vähemmän alueen kunnista vieraita kieliä puhuvia asukkaita oli Mäntsälässä (864) ja Pornaisissa (187).

Kuvio 5: Vieraskielisen väestön määrän kehitys 1999-2019 Suomessa, Uudellamaalla, Pääkaupunkiseudulla, Keski-Uudellamaalla ja Mäntsälässä.

Kuvio 6: Vieraskielisten prosentuaalinen osuus väestöstä Suomessa, Uudellamaalla, Pääkaupunkiseudulla, Keski-Uudellamaalla ja Mäntsälässä 31.12.2021.

3. Kotouttamistyö Mäntsälässä

Maahanmuuttajien osallistuminen yhteiskunnan toimintaan ja väestöryhmien välisen vuoropuhelun lisääminen ovat sekä kotoutumislain että valtion kotouttamisohjelman läpileikkaavia tavoitteita, ja ulottuvat siten myös kuntatasolle. Kotoutumislaisissa korostetaan maahanmuuttajien omaa roolia ja osuutta kotoutumisessa. Kotoutuminen on luonteeltaan pitkäkestoista ja jatkuvaa, ja todentuu vuorovaikutuksessa suomalaisen yhteiskunnan kanssa, keskeisimmin arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä, kuten päiväkodeissa, kouluissa, harrastuksissa ja työpaikoilla. Kotoutuminen on siten väistämättä kaksisuuntaista, ja siihen sisältää keskeisesti myös tarve edistää hyviä etnisiä väestösuhteita.

Valtakunnallisella tasolla kotoutumista ohjaavat lait ja ohjeistukset:

- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/ 2010
- Sosiaalihuoltolaki 1301/ 2014
- Ulkomaalaislaki 301/2004 ja Suomen solmimat kansainväliset sopimukset säätelevät ulkomaalaisten maahantuloa, oleskelu- ja työluvan myöntämistä sekä maasta lähtöä. Tärkeimmät Suomea sitovat sopimukset ovat YK:n vuoden 1951 pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus sekä ihmisoikeuksien julistus vuodelta 1948.
- Kuntalaki 410/2015

Kotouttamislaisista nousevat keskeiset periaatteet ja tavoitteet ovat:

- Kotouttamislaisissa huomioidaan kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilöt.
- Kotoutumisen kaksisuuntaisuutta edistetään. Kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa.
- Kotouttamistoimenpiteiden vaikuttavuutta lisätään ja niiden seuranta parannetaan.
- Alkuvaiheen ohjausta parannetaan. Maahantulon alkuvaiheessa on tärkeää saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä neuvontaa kielikoulutuksesta ja työnhausta.

- Haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjintää ehkäistään. Haavoittuviin ryhmiin kuuluvat esimerkiksi vammaiset, vanhukset ja vaikeassa tilanteessa elävät naiset ja lapset.
- Maahanmuuttajien osallisuutta lisätään.
- Pakolaisten hallittua kuntiin sijoittamista vahvistetaan.

Kansainvälisen muuttoliikkeen suhdanteisiin on kyettävä reagoimaan myös paikallistasolla. Viimeisimpänä osoituksena tästä, on ollut nk. Ukrainan kriisi. Tilapäistä suojelua saavat ukrainalaistulijat eivät virallisesti lukeudu kotouttamispalveluiden asiakkaiksi, mutta Mäntsälän kunnan kotouttamispalveluilla on ollut merkittävä rooli heidän asuttamisessaan ja arjen tuen tarjoamisessa pian kuntaan saapumisesta alkaen. Vaikka Mäntsälän kunnan kotouttamispalvelut on pitkään kohdennettu ensisijaisesti kansainvälistä suojelua saaviin pakolaisiin, on palveluiden laajentamiselle selkeää painetta niin lakien (kuntalaki, laki kotoutumisen edistämisestä) kuin kentältä nousseiden tarpeiden perusteella.

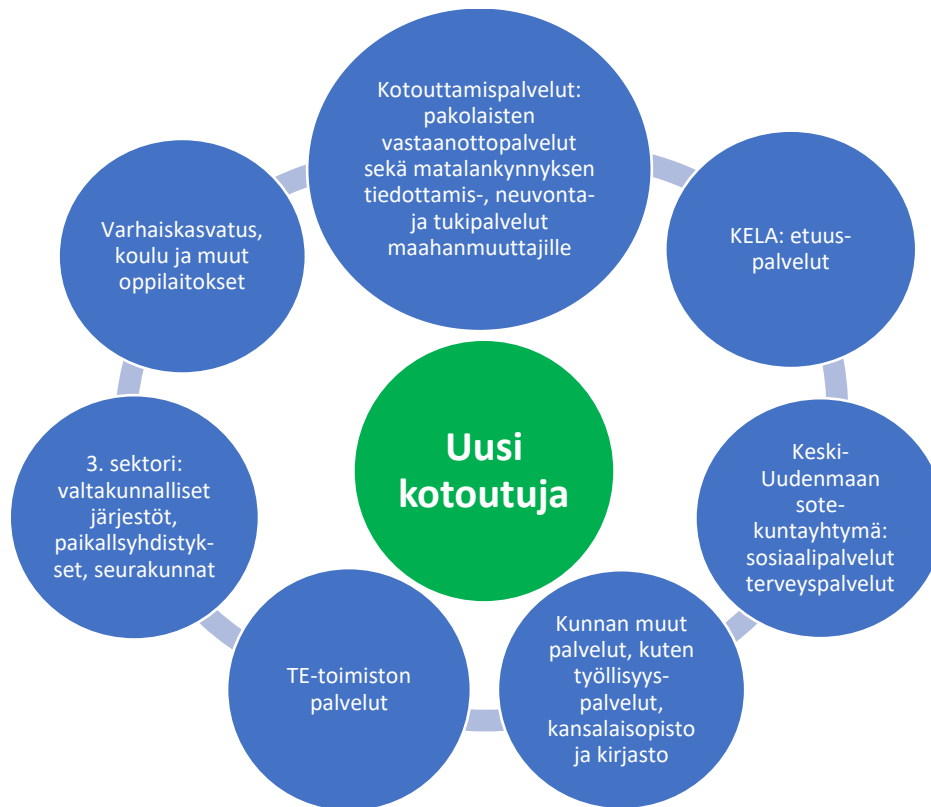
3.1. Mäntsälän kotouttamispalvelut

Kotouttamispalvelut työmuotona on kehittynyt pilottimaisesta toiminnasta koko Mäntsälää koskevaksi työmuodoksi. Vuosien 2016-2021 aikana toiminnan rakenteita kehitettiin palvelemaan vastaamaan paremmin maahanmuuttajataustaisten asukkaiden tarpeita. Tämä kehitystyö on edelleen käynnissä. Kotouttamispalvelut ovat osa Mäntsälän kunnan hallintopalveluiden palvelualueetta. Kunnan maahanmuutto- ja työllisyyspalvelut yhdistettiin kesällä 2019 samaan kokonaisuuteen. Tällä yhdistymisellä haluttiin korostaa sitä, että maahanmuuttajien työllistyminen nähdään Mäntsälässä erityisen tärkeänä asiana. Kotouttamispalveluiden henkilöstöresursseihin on kuulunut vuosina 2016-2021 kuulunut yksi vakinainen maahanmuuttokoordinaattori ja yksi määräaikainen pakolaisohjaaja. Ukraina-kriisiin liittyen, kotouttamispalveluiden henkilöstö vahvistui palveluohjaajan resurssilla loppukevästä 2022.

Maahanmuuttokoordinaattorin tehtävänä on vastata maahanmuuttoasioiden kokonaisuudesta, siihen liittyvistä hallinnollisista tehtävistä, monialaisesta verkostoyhteistyöstä sekä maahanmuuttajien tarvitsemien palvelujen koordinoimisesta. Lisäksi maahanmuuttokoordinaattori toimii kuntatason asiantuntijana liittyen kotoutumisen edistämistä ja kuntavastaanottoa koskeviin lausuntopyyntöihin, ja rakenteellisten uudistusten seurantaan. Mäntsälän maahanmuuttokoordinaattori tekee yhteistyötä alueellisen maahanmuuttotyön verkoston, sosiaali- ja terveyspalveluiden, työllisyys- ja nuorisopalveluiden, erilaisten hankkeiden, kunnan viranomaisten ja toimijoiden, yritysten ja seurakuntien kanssa, ja osallistuu lisäksi mahdollisuuksien mukaan myös asiakastyöhön.

Maahanmuuttokoordinaattori laatii yhdessä ohjaajan tai aikuissosiaalityöntekijän kanssa kotoutujien alkukartoitukset ja kotoutumissuunnitelmat sekä jatkossa kotoutujan palvelutarpeen arviot. Kotouttamispalveluiden työntekijöillä on velvollisuus kirjata, raportoida ja seurata suunnitelmien toteutumista ja edistymistä. Pakolais- ja kotoutumisohjaaja vastaavat lisäksi kotouttamiseen liittyvistä käytännön työtehtävistä, palveluohjauksesta sosiaali-, terveys- ym. palveluihin, asiakkaiden yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamisesta ja integroitumisesta yhteiskuntaan. Ohjaajat toimivat eri-ikäisten ja kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten parissa ohjaus-, opastus- ja tukityössä.

Uuden kotoutujan verkosto Mäntsälässä:

Mäntsälän kotouttamispalveluiden keskeiset tehtävät ja tavoitteet ovat:

- Pakolaisten vastaanoton koordinoiminen ja kolmen tai neljän vuoden kotouttamisajan tehokas hyödyntäminen. Kotoutumisaikaa voidaan jatkaa erityistilanteissa kahdella vuodella.
- Kaikkien maahanmuuttajien kotoutumisen tukeminen tehostetuilla toimenpiteillä, kuten tarjoamalla matalankynnyksen tiedottamis-, neuvonta- ja ohjauspalvelua kohtaamispaikka Olkkarissa sekä ohjaamalla asiakkaat kansalaisopiston ja 3. sektorin järjestämiin suomen kielen opintoihin.
- Mielekkäiden koulutus- ja työllistymispolkujen löytyminen tiiviissä yhteistyössä työllisyyspalveluiden ja kansalaisopiston kanssa.
- Kunnan asukkaiden yhdenvertaisuuden toteutuminen yhteistyössä 3. sektorin kanssa tarkoituksena löytää jokaiselle maahanmuuttajataustaiselle mäntsäläläiselle oma lähiyhteisönsä.
- Osallisuuden ja hyvien etnisten suhteiden lisääntyminen, joka mahdollistetaan tukemalla kantaväestöä ja ulkomaalaistaustaisia keskinäisen vuorovaikutuksen lisääntymistä, kuten tukemalla yhteisten tilaisuuksien ja tapahtumien järjestämistä.

3.2. Pakolaisten vastaanotto

Kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden eli pakolaisten vastaanotto käynnistyi Mäntsälässä vuodenvaihteessa 2016-2017, jolloin kuntaan saapui 50 afganistanilaista kiintiöpakolaista Iranista. Päätös vastaanotosta perustui kunnanvaltuuston 25.4.2016 tekemään päätökseen, jonka mukaan kunta oli valmis ottamaan vastaan 25 henkilöä vuodelle 2016 ja 25 henkilöä vuodelle 2017. Mäntsälän kunnanvaltuusto päätti 11.3.2019 pitämässään kokouksessa, että kunta jatkaa sopimusta Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa toistaiseksi voimassa olevana 1.1.2019 alusta lukien. Mäntsälä ottaa vastaan vuodesta 2020 alkaen joka toinen vuosi 20 pakolaista. Ponsiesityksenä Mäntsälän kunta esitti, että kunta haluaa vastaanottaa ensisijaisesti kiintiöpakolaisperheitä ja toissijaisesti oleskeluluvan saaneita perheitä. Kesällä ja syksyllä 2020 kuntaan saapui 20 somalialais- ja kongolaistaustaista kiintiöpakolaista Kenian ja Sambian pakolaisleireiltä.

Mäntsälän toiveena on ollut vastaanottaa ensisijaisesti kiintiöpakolaisperheitä. Tässä tavoitteessa on onnistuttu hyvin, sillä vuoden 2016, 2017 ja 2020 kiintiöissä kuntaan saapui ainoastaan lapsiperheitä. Kuntaan on kohdistunut vain vähän pakolaistausten itsenäistä muuttoa. Valtion korvausten piirissä olevia pakolaisia on viimeisen neljän vuoden aikana muuttanut Mäntsälään alle kymmenen henkilöä. Pakolaistaustaiset maahanmuuttajat asuvat eri puolilla kunnan keskustaajamaa.

Kunta saa valtiolta laskennallisia korvauksia kansainvälistä suojelua saavia henkilöistä, joiden avulla se voi palkata kotouttamistyöhön riittävästi henkilökuntaa. Syksyllä 2016 ennen ensimmäisten pakolaisten saapumista Mäntsälään palkattiin maahanmuuttokoordinaattori ja hyvin pian tämän jälkeen pakolaisohjaaja. Työntekijöiden palkkaamisella haluttiin varmistaa, että uusien tulijoiden kotouttaminen onnistuu ja että työmuodolla on jatkuvuutta.

Hyvät työkäytännöt:

- Viikoittain pidettävät uusille pakolaisvanhemmille suunnatut infotilaisuudet, joissa läsnäolotulkkauksia ja kuvia apuna käyttäen kerrotaan mm. Suomessa ja Mäntsälässä asumisesta, elämästä, opiskelusta ja työskentelemisestä. Niissä nostetaan yhteisesti esiin myös asioita, joita perheiden tapaamisissa on tullut esiin, kuten asumiseen liittyvät haasteet. Infojen tarkoituksena on myös muistuttaa tulevan viikon tapahtumista, kuten terveystarkastusten, koulun tai päiväkodin alkamisesta.
- Tiivis yhteistyö viranomaisten ja muiden auttavien tahojen kanssa; asiakkaan mukana kulkeminen viranomaiskäynneillä.
- Kotouttamispalveluiden nopealla ja joustavalla reagoimisella varmistetaan pakolaisten arjen sujuminen. Kriisitilanteissa ollaan välittömästi yhteydessä muihin viranomaisiin, jolloin arjen haasteet ja mahdolliset konfliktit eivät eskaloitu.
- Tiedon tehokas levittäminen esim. koronainformoinnissa tuottamalla ja lähettämällä omakielisiä äänitettyjä WhatsApp -viestejä suurelle joukolle samaa kieltä puhuvia pakolaisia.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Kuntaan tulo tapahtuu hallitusti ja suunnitelmallisesti	Kiintiöpakolaisten vastaanottamiseen varautuminen ajoissa kunnanvaltuuston päätöksen mukaisesti	Kaikki kiintiöpakolaisten kotouttamiseen osallistuvat tahot
Pystytään järjestämään asianmukainen asunto ja kalustamaan se ajoissa	Vuokra-asuntojen hankkiminen pakolaisille tapahtuu ensisijaisesti Mäntsälän Kodit Oy:n kautta, tarvittaessa käännetään yksityisten vuokranantajien puoleen; Asuntojen kalustamisesta ja varustelusta vastaavat pääsääntöisesti kunta ja valtio, apunaan 3.sektorin toimijat ja seurakunta.	Kotouttamispalvelut Mäntsälän Kodit Oy 3.sektori, seurakunnat
Saadaan riittävästi tietoa ja opastusta kotoutumisen alkuvaiheessa	Kotikäynnit ja intensiivinen alkuvaiheen omakielinen lähiohjaus, kuten asumisohjaus, viikoittaiset infot, kulttuuriorientaatiokoulutukset	Kotouttamispalvelut 3. sektori, seurakunnat
Lapset ja nuoret pääsevät mahdollisimman pian	Oppilasilmoitusten ja varhaiskasvatustahojen	Kotouttamispalvelut Varhaiskasvatus, koulu

varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen piiriin	jättäminen heti kuntaan muuton jälkeen; neuvottelut varhaiskasvatuksen, koulun ja maahanmu	
Tieto mahdollisista terveyshaasteista saadaan joko ennen kuntaan muuttoa tai pian sen jälkeen; rokotusohjelmat käynnistyvät	Etukäteen saadun terveystiedon hyödyntäminen; Maahantulotarkastukset ja rokotusohjelmat käynnistyvät lain edellyttämällä tavalla	Terveyspalvelut Kotouttamispalvelut UNCHR, Migri

3.3 Matalankynnyksen tiedottamis-, neuvonta- ja ohjauspalvelut

Kunnan on lakisääteisesti huolehdittava osaltaan maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjauksesta, neuvonnasta ja tiedottamisesta toteutumisesta sekä perustiedon antamisesta suomalaisesta yhteiskunnasta. (1386/2010,).

Mäntsälässä matalankynnyksen tiedottamis-, neuvonta- ja ohjauspalvelut on sisällytetty osaksi muita kotoutumispalveluita. Mäntsälän kunnan kotouttamispalvelut antaa ohjausta ja neuvontaa, ja jakaa suomalaiseen yhteiskuntaan liittyvää tietoa kaikille maahanmuuttajille matalankynnyksen periaatteella. Lisäksi Mäntsälä on ollut mukana TEM:in rahoittamassa, ja Keski-Uusimaan alueella toteutetussa pilottihankkeessa, jonka tavoitteena on ollut kehittää yhteinen maahanmuuttajien alkuvaiheen tiedottamis-, neuvonta- ja ohjauspalvelumalli. TNO-hankkeen puitteissa lanseerattiin alkuvuodesta 2022 sähköinen Keski-Uudenmaan maahanmuuttajien asiointipalvelu, www.maspa.fi.

Tällä hetkellä Mäntsälän kotouttamispalvelut toimivat kunnantalon Palvelutorilla, sekä Pukkimäentien toimistolta käsin ja paljolti myös mobiilisti eli kotikäyntien ja jalkautuvan palveluohjauksen muodossa. Tarvittaessa ohjausta annetaan etätulkkausten avulla ja digitaalisia palveluohjauslustoja hyödyntäen. Valtaosa asiakkaista on yhteydessä palveluihin puhelimitse tai sähköpostitse. Työsuunnitelmassa on sähköisen ajanvarauksen kehittäminen. Mäntsälän kotouttamispalvelut vastaanottavat sovitusti myös arki-iltaisina, ja asioinnin tueksi järjestetään tulkkaus tarpeen mukaan. Tukea voi saada myös nimettömänä.

Hyvät työkäytännöt:

- Asiakkaiden arjen ja viranomaisasioiden sujumisesta varmistutaan pitämällä avointa asiakaspäivystystä kahdesti viikossa kohtaamispaikka Olkkarissa tai kohtaamalla asiakkaita ennalta sovitusti ajanvarauskäynneillä. Tarvittaessa käytetään etätulkkauksia.
- Laaja-alaisen verkostotyön toteuttaminen: mm. kunnan ja Keusoten eri toimialat, kolmas sektori (järjestöt, seurakunnat jne.), paikallisyhteisöt, te- toimisto, Kela, eri oppilaitokset, vuokranantajat ja huoltoyritykset sekä poliisi.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Alkuvaiheen ohjaus ja kotouttaminen on suunnitelmallista työperäisen maahanmuuton tai avioliiton kautta Suomeen tulleiden ja näiden perheenjäsenten kohdalla	Kotouttamispalveluiden ja aikuissosiaalityön yhteen nivominen ja toimintojen yhtenäistäminen.	Aikuissosiaalityö Kotouttamispalvelut
Tietoisuus suomalaisesta yhteiskunnasta ja Mäntsälästä, uudesta asuinkunnasta, lisääntyy	Kotouttamispalveluiden asiakaspäivystykset ja ajanvarauksensaaminen Olkkarissa; Intensiivinen ohjaus sitä tarvitsevien kohdalla	Kotouttamispalvelut Kaikki kotouttamiseen osallistuvat tahot

4 Maahanmuuttajien kotoutumista edistävät toimenpiteet

Kotoutumista edistävät toimenpiteet ovat palveluja ja toimintoja, jotka kotoutumislain mukaan tulee tarjota Suomeen pysyväisluonteisesti muuttaville henkilöille. Päävastuu näistä toimenpiteistä on kunnilla ja TE-toimistolla. Maahanmuuton alkuvaiheeseen panostetaan perustiedon tarjoamisesta suomalaisesta yhteiskunnasta ja mahdollisuuksista saada tukea kotoutumiseen. Kunnan tehtävänä on neuvoa oman vastualueensa palveluista ja tarvittaessa ohjata maahanmuuttajat muiden viranomaisten palveluihin sekä kotoutumislain mukaiseen yksilölliseen alkukartoitukseen.

4.1 Alkukartoitus ja kotouttamissuunnitelma

Alkukartoituksessa arvioidaan maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muita kotoutumisvalmiuksia sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden tarpeita, kuten elämäntilannetta ja siitä johtuvia palvelutarpeita. Alkukartoituksen pohjalta laaditaan tarvittaessa kotouttamissuunnitelma, joka laaditaan pääsääntöisesti yhteistyössä maahanmuuttajan, sosiaalitoimen edustajan ja TE-toimiston asiantuntijan kanssa.

TE-toimisto vastaa työnhakijoiksi ilmoittautuneiden alkukartoituksesta, kunnan vastuulla on työvoiman ulkopuolella olevien alkukartoitus (opiskelijat, kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat ja eläkeläiset). Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto käynnistävät alkukartoituksen perusteella kotouttamissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus.

Alkukartoituksessa arvioidaan maahanmuuttajan ja tarvittaessa hänen perheensä

- luku- ja kirjoitusvalmiudet
- kielitaidot
- opiskelunvalmiudet ja -edellytykset
- aikaisempi koulutus ja työkokemus
- pätevyys jollakin erityisalalla ja muut vahvuudet
- omat toiveet työn ja koulutuksen suhteen
- elämäntilanne, terveydentila ja niiden mukaiset palvelutarpeet

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Maahanmuuttajan ja tämän perheenjäsenten kotoutumista tuetaan moniammatillisella alkuvaiheen ohjauksella ja neuvonnalla sekä varmistamalla maahanmuuttajan osallistuminen kotoutumista tukeviin palveluihin heti maahantulon jälkeen	Alkukartoituksen ja kotouttamissuunnitelman tekeminen a) kunta: työvoiman ulkopuolella olevat b) TE-toimisto: työnhakijoiksi ilmoittautuneet Työllistymistä edistäviin palveluihin ohjaaminen, mikäli mahdollista	Kotouttamispalvelut TE-toimisto

4.2 Muut kotoutumista edistävät toimenpiteet

Kotoutumislaisissa säädetään muista kotoutumista tukevista ja edistävästä toimenpiteistä ja palveluista, jotka tulee huomioida sekä kotouttamisohjelmia että kotouttamissuunnitelmia tehtäessä ja toteutettaessa (§ 26). Nämä toimenpiteet ja palvelut kirjataan kotouttamissuunnitelmaan maahanmuuttajan henkilökohtaisen tarpeen mukaisesti.

Muita kotoutumista tukevia toimenpiteitä ja palveluja voivat olla esimerkiksi:

- maahanmuuttajalapsen ja -nuoren kotoutumista edistäviä toimenpiteet ja palvelut
- alaikäisenä ilman huoltajaa saapuneen ja oleskeluluvan saaneen lastensuojelun jälkihuollon toimenpiteet ja palvelut
- erityisiä toimenpiteitä tarvitsevan palvelut ja tukitoimet
- muut toimenpiteet ja palvelut, jotka kannustavat maahanmuuttajaa hankkimaan omatoimisesti yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja.

Mäntsälässä keskeisimpänä palveluita ovat asuntopalvelut, varhaiskasvatus ja peruskoulu sekä pakolaisten maahantulotarkastuksiin liittyen Keski-Uudenmaan Sote-kuntayhtymän (Keusote) terveyspalvelut, jotka siirtyvät 1.1.2023 lähtien Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen vastuulle.

5. Varhaiskasvatusikäisten kotoutumisen tukeminen

Mäntsälän kunnan kotouttamispalveluista ohjataan vanhempia hakemaan lapselleen varhaiskasvatuspaikkaa. Konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja on mukana, kun maahanmuuttajalapselle suunnitellaan paikkaa varhaiskasvatuksessa.

Aloitusvaiheessa yli 3-vuotiaalle lapselle laaditaan henkilökohtainen Suomi toisena kielenä - opetussuunnitelma (S2-suunnitelma). S2-opetuksesta vastaa ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja. Opetusta annetaan lapsiryhmässä ja konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja tukee henkilöstöä tarpeen mukaan. Näillä toimenpiteillä halutaan tukea lapsen kielitaidon kehittymistä ja suomalaisiin tapoihin ja tottumuksiin tutustumista varhaislapsuudesta alkaen.

Maahanmuuttopalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä päiväkotien kanssa etenkin pakolaislasten varhaiskasvatukseen liittyvissä asioissa antamalla konsultaatioapua ja toimimalla linkkinä vanhempien ja hoitohenkilökunnan välillä.

Hyvät työkäytännöt:

- Avoin päiväkotikielitoiminta toimii ns. matalan kynnyksen kohtaamispaikkana Mäntsälässä.
- Monikulttuurisuudesta ja kielitietoisuudesta löytyy materiaalia Mäntsälän Pedanetistä kohdasta "Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja koulu" osiosta. Samasta paikasta löytyy myös huoltajille tarkoitettu osio.

6. Peruskouluikäisten kotoutumisen tukeminen ja valmistava opetus

Perusopetuksessa tuetaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden suomen/ruotsin kehitystä ja luodaan perustaa koulussa ja työelämässä tarvittaville valmiuksille. Koululla on suuri merkitys lasten ja nuorten tilanteen ja tarpeiden tunnistamisessa. Peruskoulun kautta tukea tarvitsevat voidaan ohjata eteenpäin ja hyödyntää näiden tahojen moniammatillista osaamista. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kanssa toimiessa on huolehdittava vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön toimivuudesta. Tapaamisissa ja neuvotteluissa on hyvä käyttää tulkkia ja varmistaa näin, että osapuolet ymmärtävät toisiaan.

Mäntsälässä perusopetukseen valmistavaa opetusta tarjotaan oppilaille, joiden suomen kielen taito on kehitysvaiheessa. Valmistava opetus kestää noin yhdeksän kuukautta. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilas siirtyy yleisopetukseen, jossa hänen suomen kielen taitonsa kehittyy edelleen. Mikäli oppilaalla on muusta syystä kuin kehittyvästä kielitaidosta johtuvaa tuen tarvetta, hän voi siirtyä myös erityisopetukseen. Valmistavaa opetusta järjestetään Mäntsälässä tarpeen mukaan luokkamuotoisena valmistavana opetuksena

tai inklusiivisesti. Opetus järjestetään perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2015) mukaisesti ja siinä noudatetaan Mäntsälän paikallisen opetussuunnitelman linjauksia.

Valmistavan opetuksen tärkeimpänä tavoitteena on kehittää oppilaan suomen kielen taitoa. Valmistavassa opetuksessa opiskellaan myös oppimisen taitoja ja tutustutaan suomalaiseen peruskouluun.

Valmistavassa opetuksessa opiskellaan soveltuvin osin eri oppiaineiden opetussuunnitelman sisältöjä. Jokaiselle valmistavan opetuksen oppilaalle tehdään oma opinto-ohjelma. Mäntsälän kunta ei järjestä oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Hyvät käytännöt:

- Koulun iltapäivätoiminta antaa alkuopetuksen oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmän jäsenenä toimimista ja saada harjoitusta suomen kielessä. Tämä toiminta on maksullista, mutta siihen on mahdollista hakea maksuvapautusta ja -huojennusta.
- Oppilaita kannattaa rohkaista käyttämään suomen kieltä myös lomilla, vapaa-ajalla ja harrastuksissa.
- Tiivis yhteistyö perheen, koulun ja maahanmuuttopalveluiden välillä on tärkeää
- Perusopetuksen valmistavan opetuksen ja perusopetuksen nivelvaiheessa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yhteistyöhön osallistuvat oppilas, huoltaja, opettajat sekä muut tarvittavat henkilöt.
- Monikulttuurisuudesta ja kielitietoisuudesta löytyy materiaalia Mäntsälän Pedanetistä kohdasta "Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja koulu". Samasta paikasta löytyy myös huoltajille tarkoitettu osio.

7. Suomi toisena kielenä (suomi 2-opetus)

Suomi toisena kielenä -opetuksessa kielitaitoa kehitetään kaikilla kielitaidon osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, luetun ymmärtäminen, puhuminen ja kirjoittaminen. Suomen kielen oppiminen tukee lapsen/nuoren kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. S2-opetuksen tavoitteet määritellään opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisissa opetussuunnitelmissa. S2-oppimäärän tavoitteena on tukea lapsen suomen kielen kehittymistä, herättää kiinnostus suomen kieltä kohtaan ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Pyrkimyksenä on, että lapsi kasvaa kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi niin, että hänellä on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin.

Perusopetuksen suorittamisen jälkeen nuori hakee jatko-opintoihin. Oppivelvollisuus jatkuu siihen asti, kun nuori täyttää joko 18 tai 20 vuotta tai saa toisen asteen opinnot suoritettua.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen ja varhaiskasvatustyöyksiköiden tavoitteet

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Henkilöstön tietotaito lisääntyy	Täydennyskoulutus, vertaistuki ja hyvien työkäytäntöjen levittäminen	Koulut ja varhaiskasvatuksen yksiköt
Suomi toisena kielenä (S2) -opetusta järjestetään tarvittaessa	Rekrytointi ja jatkuva täydennyskoulutus	Koulut ja varhaiskasvatuksen yksiköt yhteistyössä kotouttamispalveluiden kanssa
Oman äidinkielen opiskelu Mäntsälässä mahdollistuu	Etäopiskelumahdollisuuksien selvittäminen muiden Keski-Uudenmaan kuntien kanssa.	Koulut; kotouttamispalvelut
Huoltajien tietoisuus ja osallistumisen mahdollisuudet	Esitteet ja materiaalit, mahdollisuus käyttää tulkkia	Koulut ja varhaiskasvatuksen

lapsen kasvun tukemiseen laajenevat		
Lasten ja nuorten kielitaito kehittyä	Laadukas S2-opetus ja suomen kielen käyttö myös vapaa-ajalla ja koulujen loma-aikoina	Koulut ja varhaiskasvatuksen yksiköt, kirjasto, perhe, vapaa-aika- ja nuorisopalvelut
Lasten ja nuorten monipuolinen lukutaito kehittyä	Monikulttuurisuuden huomioiminen kulttuurikasvatussuunnitelman ja päiväkotiyhteistyön toteuttamisessa; monikielisen kirjaston lainakokoelman ja omakielisen Lukulumo-palveluaineiston esittely ja käyttöönoton mahdollistaminen	Koulut ja varhaiskasvatuksen yksiköt yhteistyössä kirjaston kanssa
Lasten ja nuorten kotoutuminen mahdollistuu	Mahdollisuudet osallistua ja käyttää kunnan palveluja, yhteisöön kuulumisen, kielitaidon kehittymisen tuki.	Kaikki kunnan palvelut, 3.sektori

8. Aikuisikäisten ja yli 16-vuotiaiden kotoutumisen tukeminen

Oppivelvollisuusikäisten ylittäneiden mäntsäläläisten maahanmuuttajien kotoutuskoulutuksesta vastaa Uudenmaan ELY-keskus Järvenpäässä, joka ostaa koulutuksen työvoimapolitiittisena toimenpiteenä eri palveluntarjoajilta lähinnä Keravalta ja Järvenpäästä. Koulutuksen tavoitteena on saada maahanmuuttajille sellaiset kielelliset ja yhteiskunnalliset valmiudet, joiden avulla he pystyvät toimimaan työelämässä ja hakeutumaan opintoihin. Myös kansalaisopistot tarjoavat vapaan sivistystyön oppilaitoksina aikuisille maahanmuuttajille kotoutumista edistävää suomen/ruotsin kielen koulutusta ja mahdollisuuden erilaiseen harrastustoimintaan.

Moni maahanmuuttaja suorittaa Suomessa aikuisten peruskoulun. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opinnot vastaavat oppivelvollisuusikäisten alakoulua eli luokkia 1-6. Perusopetuksen päättövaihe vastaa vuosiluokkia 7-9. Alkuvaiheen opinnot saattavat sopia esimerkiksi, jos oppilaalla on haasteita luku- tai kirjoitustaidossa tai hän ei ole lähtömaassaan käynyt koulua lainkaan tai vain muutaman vuoden. Aikuisten perusopetuksen tavoitteena on perusopetuksen päättötodistus ja siten sen suorittaminen antaa kelpoisuuden hakea lukiokoulutukseen tai ammatilliseen peruskoulutukseen. Mäntsäläläiset maahanmuuttajat osallistuvat lähinnä Järvenpään seurakuntaopiston järjestämään aikuisten peruskouluopetukseen.

Ennen ammatillisen peruskoulutuksen aloittamista maahanmuuttaja voi osallistua ammatilliseen koulutukseen valmistavaan opetukseen (ns. VALMA). Tämän koulutuksen tavoitteena on parantaa opiskelijan elämänhallintaa, suomen/ruotsin kielen taitoa ja muita ammatillisissa opinnoissa tarvittavia valmiuksia esim. matemaattisten ja yhteiskunnallisten oppiaineiden opiskelun avulla. Lisäksi tutustutaan eri ammattialoihin ja ammatilliseen opiskeluun. Ammatikoulutukseen valmistava opetus kestää yleensä puolesta vuodesta yhteen vuoteen. Moni aikuinen maahanmuuttaja suorittaa peruskoulun aikuislukioissa.

Hyvät työkäytännöt:

- Kotouttamispalvelut ja 3. sektori ohjaavat maahanmuuttajia kansalaisopiston kursseille
- Järjestämällä vapaaehtoistyön kursseja yhteistyössä Yhdistysverkoston kanssa saadaan uusia ystäviä / tukihenkilöitä maahanmuuttajille

- Etäkäytettävien e-aineistojen tarjonnan ja käytön opastus toteutetaan yhteistyössä kirjaston ja kotouttamispalveluiden kanssa.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Suomenkielentaito paranee	Kotoutumiskoulutus; Suomen kielen alkeis- ja jatkokurssit; Suomenkieliset e-aineistot; Läksykerhotoiminta	TE-toimisto; Kansalaisopisto; Kirjasto, 3. sektori
Kansalaistaidot ja sosiaaliset verkostot vahvistuvat	Kotoutumiskoulutus; Kansalaisopiston kurssit, joissa suomen kielen taito ei välttämätön (harrastekurssit ja omakielinen kulttuuriorientaatiokoulutus); Kirjaston asiakkuuden tarjoaminen ja palveluihin tutustuttaminen; Etäkäytettävien e-aineistojen tarjonnan ja käytön opastus; Ystävä/ tukihenkilötoiminta	TE-toimisto; Kansalaisopisto; Kirjasto; 3. sektori
Peruskouluopetukseen osallistuminen lisääntyy aikuisten kohdalla	Yhteistyö aikuisten peruskouluopetusta antavien tahojen kanssa	Oppilaitokset ja kotouttamispalvelut
Työelämän ulkopuolella olevien kotiäitien, iäkkäiden ja muiden vastaavien ryhmien yhteiskunnan toimintaan osallistumismahdollisuudet lisääntyvät	Suomen kielen alkeis- ja jatkokurssit ja kurssit, joissa suomen kielen taito ei ole välttämätön; Avoin päiväkotijäsen/äiti/lapsikerhotoiminta; harrastuskerhot ja -ryhmät; Kirjaston palveluihin tutustuminen	Kansalaisopisto, varhaiskasvatus, kirjasto, 3. sektori

9. Maahanmuuttajien työllistymistä tukevat toimenpiteet

Maahanmuuttajien työllisyysaste on Suomessa heikompi kaikissa ikäryhmissä kantaväestöön verrattuna. Verrattaessa Mäntsälää koko maan tilanteeseen, on ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden tilanne kuitenkin parempi kuin monessa muussa kunnassa. Tästä huolimatta moni maahanmuuttaja myös Mäntsälässä on ilman perusasteen jälkeistä koulutusta, mikä selkeästi vaikeuttaa heidän pääsyään työmarkkinoille.

Maahanmuuttajien kohdalla haasteena on lisäksi vaikeus jatkaa opintoja kotoutumiskoulutuksen jälkeen. Oppilaitokset edellyttävät riittävää suomen kielen taitoa. Kuntien on tarkoituksenmukaista tehdä tiivistä yhteistyötä kotoutumiskoulutusta järjestävien oppilaitosten kanssa, jotta mahdollisimman moni maahanmuuttaja pystyy ohjautumaan hänelle sopivaan koulutukseen. On tärkeää, että työttömällä työnhakijalla on taustastaan riippumatta käytettävissään paikallinen, joustava ja asiantunteva palveluverkosto, joka tarjoaa mahdollisuuksia löytää yksilöllinen väylä työelämäänsä. Keski-Uudenmaan kunnilla, työvoimahallinnolla ja Kelalla on yhteinen Työvoiman monialainen yhteispalvelu (TYP), jonka yhtenä

painopisteenä on palvella maahanmuuttajataustaisia työnhakijoita. Moniammatillisella verkostotyöllä saavutetaan tehokkaampaa palveluohjausta silloin kun havaittavissa on työllistymisen esteitä.

Mäntsälässä työllisyys- ja kotouttamispalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä siten, että asiakkaan polku kotoutumisajan päättyessä etenee kohti työllistymistä. Työllisyyspalvelut tapaa yhteistyössä kotouttamispalveluiden työntekijöiden kanssa asiakkaita ja ohjaa heidät oikea-aikaiseen, työllistymistä edistävään palveluun.

Mäntsälän työllisyyspalveluiden tukena toimii kunnan työllisyysryhmä, jossa on mukana mm. Mäntsälän Yrityskehitys Oy. TE-toimisto tukee työllistymistä myöntämällä tukea työllistymiseen ja Mäntsälässä on mahdollisuus helpottaa esim. myöntämällä työllistämisen kuntalisää yrityksille maahanmuuttajien työllistymisen edistämiseksi.

Hyvät työkäytännöt:

- Maahanmuuttajien kotoutumisjakson päättyessä TE-toimisto, TYP- työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu ja Mäntsälän kunnan työllisyyspalvelut tarjoavat työllistymistä edistäviä ja tukevia palveluja, työhönvalmennusta ja työtehtävien räätälöintiä myös maahanmuuttaja-asiakkaille
- Työllisyyspalveluiden yritys yhteistyö ja työnantajapalvelut mahdollistavat työtehtävien räätälöinnin osatyökykyisyys tai puutteellinen kielitaito huomioiden
- Työllisyyspalvelut tarjoavat työnantajalle taloudellista tukea, ohjausta ja neuvontaa myös maahanmuuttajien palkkaamiseen
- Kotoutumiskoulutuksen loppuvaiheessa maahanmuuttajia tuetaan yhteistyössä työllisyyspalveluiden ja pakolaisohjaajan kanssa löytämään sopiva jatkokoulutus- tai räätälöity työllistymispolku
- Keusoten aikuissosiaalityö voi myöntää täydentävänä toimeentulotukena tukea lyhytkoulutusmaksujen kustannuksiin (esim. hygieniapassi, työturvallisuuskortti tai näihin verrattavissa oleva pätevyyskoulutus) tai matkakuluihin työkokeilujaksoilla
- Kohdistetuilla tuilla voidaan vaikuttaa suoraan työllistymiskynnyksen madaltamiseen ja helpottaa esimerkiksi työkokeilupaikan vastaanottoa tiukassa taloudellisessa tilanteessa
- Työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut tekevät yhteistyötä Mäntsälän Yrityskehitys Oy:n kanssa asiakkaiden yrittäjyyden poluille ohjautumiseksi, Starttiraha-päätösten saamiseksi sekä mm. yritysten toimintaedellytysten, liiketoimintasuunnitelmien ja rahoituspolkujen selvittämiseksi ja yrittäjyyden tukemiseksi.
- Keski-Uudenmaan Soten Työkyky-hanke toimii 2021 – 2023 ajalla, hankkeen tavoitteena on käynnistää monialainen työ- ja toimintakyvyn arviointipalvelu. Palvelu on tarkoitettu niille asiakkaille, joiden toimintakyvyn arviointi edellyttää monialaista työryhmää sekä tiivistä ja intensiivistä arviointijaksoa. Hankkeen kautta työ- ja toimintakyvyn arviointiprosessi tuottaa tukea myös maahanmuuttajien työllistymiseksi.
- Työllisyyspalvelut tekee yhteistyötä Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keudan Jatkuvan oppimisen hankkeen (2021 – 2022) kanssa työsuhteiden opinnollistamisen osalta ja työttömien asiakkaiden ohjautumiseksi koulutuspoluille. Hankkeessa luodaan alueellinen osaamis- ja työllisyyspalveluiden verkosto, jolla tuetaan Keski-Uudenmaan kuntien pitkäaikaistyöttömien työllistymistä. Työllisyshoidon asiakkaille tarjotaan monenlaisia maksuttomia koulutuspalveluita.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Yksilöllinen väylä työelämään löytyy	Aktiivinen työhönvalmennus ja eteenpäin ohjauksesta huolehtiminen	Kotouttamis- ja työllisyyspalvelut; TE-toimisto

	kotoutumiskoulutuksen aikana ja tarvittaessa sen jälkeen	
Kotoutuminen suomalaiseen työelämään onnistuu	Työelämään, työelämätaitojen, kielen oppimiseen ja ammatilliseen koulutukseen liittyvän asiakasohjauksen tarjoaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa Maahanmuuttajia palkkaavien ja harjoittelu/työkokeilupaikkoja tarjoavien työnantajien tukeminen	Kotouttamis- ja työllisyyspalvelut; TE-toimisto Mäntsälän Yrityskehitys Oy

10. Kotoutumista tukevat kulttuuri- ja vapaa-aika palvelut sekä vapaaehtoistoiminta

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen tehtävänä on mahdollistaa maahanmuuttajien yhdenvertainen osallistuminen 3. sektorin organisoimaan harrastus- ja muuhun vapaa-ajantoimintaan sekä Mäntsälän kunnan järjestämiin omiin kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin. Tarjoamalla maahanmuuttajille matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja ja antamalla heille tietoa Mäntsälässä toimivista järjestöistä ja seurakunnista kotoutumista tuetaan heidän omissa arkisessa elinympäristössään. Tulevalla toimintakaudella 2021 -2025 yhteistyötä tullaan tiivistämään kotouttamispalveluiden ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden kesken.

Hyvät työkäytännöt:

- Toimivaksi tavaksi on koettu se, että maahanmuuttajien parissa työskentelevät vapaaehtoiset ovat tuoneet kirjastoon monikulttuurisen ryhmän tutustumaan ja pyytäneet tilaamaan kirjallisuutta maahanmuuttajien omalla kielellä
- Paikalliset urheiluseurat ovat olleet avoimia maahanmuuttajien ottamisessa mukaan toimintaansa
- Kotoutumista tukevien 3. sektorin ja seurakuntien vapaaehtoistoiminnan organisointi tapahtuu kunnan maahanmuuttajakoordinaattorin taholta. Tavoite on, että jokaisella maahanmuuttajaperheellä on tukenaan useita toimintaan nimettyjä vapaaehtoisia. Toimijoiden listaus julkaistaan osallistuville järjestöille ja seurakunnille.
- Vapaaehtoiset auttavat perheitä arjen asioissa, kuten kauppakäynnit ja tutustuminen asuin ympäristön palveluihin sekä tutustuttavat kädestä pitäen kodinhoidon menetelmiin ja laitteisiin sekä taloyhtiön tapoihin jne.
- Vapaaehtoisten ja maahanmuuttajille toisilleen esittäytyminen tapahtuu kotouttamispalveluiden työntekijöiden ja tulkin välityksellä, jolloin käydään läpi keskinäinen työnjako.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Yhdenvertainen osallistuminen kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin mahdollistuu	Tiedon jakaminen maahanmuuttajille 3. sektorin toimijoista; aktiivinen yhteistyö kotouttamispalveluiden, 3. sektorin sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden välillä; kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tapahtumat ovat matalan	Kansalaisopisto-, Kirjasto- ja muut Kulttuuri- ja vapaa-aika-palvelut, 3.sektori, kotouttamispalvelut

	kynnyksen tilaisuuksia, joista tiedon saaminen ei saa edellyttää suomen kielen taitoa	
Palvelut kehittyvät erilaisia maahanmuuttajaryhmiä ja heidän tarpeitaan paremmin vastaaviksi	Avoimuuden ja tasavertaisuuden painottaminen palveluissa; maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön vuorovaikutuksen tukeminen; kantaväestöön kuuluvien roolin tukeminen kotouttamisessa; tilojen tarjoaminen monikulttuurisille ja kotoutumista tukeville tapahtumille ja kokoontumisille	Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut, kotouttamispalvelut

11. Kotoutumista edistävät sosiaali- ja terveystalvelut

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä (Keusote) on vastannut Mäntsälän kunnan sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta 1.1.2019 alkaen. 1.1.23 lähtien siitä vastaa Keski-Uudenmaan hyvinvointialue. Sosiaali- ja terveystalvelut pyrkivät tukemaan onnistunutta kotoutumisprosessia ja siksi on tärkeää, että talveluja toteutetaan aktiivisessa yhteistyössä kunnan kotouttamispalveluiden kanssa. Kuntayhtymä ja kunnat sopivat keskenään kotouttamistyöhön kohdennettavista resursseista, vastuista, työnjaosta ja yhteistyöstä.

Sosiaalitalveluiden tavoitteena on tukea maahanmuuttajien omatoimista selviytymistä ja elämänhallintaa aktiivomalla heidän omia voimavarojaan ja lisäämällä heidän tietoisuuttaan suomalaisessa kulttuurissa elämisestä. Talveluissa huomioidaan eri-ikäisten maahanmuuttajien tarpeita ja erityisesti tulkkauksen tarve. Kotoutumista tuetaan suunnitelmallisen sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen avulla.

Mäntsälässä aikuissosiaalityön vastuutyöntekijä on läsnä maahanmuuttajien alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien laadinnassa silloin kun niiden teosta vastaa kunta. Kunnan kotouttamispalveluiden työntekijä puolestaan osallistuu tapaamisiin, joissa arvioidaan maahanmuuttaja-asiakkaiden talvelutarpeita sosiaalityön osalta. Keskeistä arvioinnissa on yksilöllisten talvelutarpeiden selvittäminen ja tarvittavien talvelujen oikea-aikaisuus. Vasta maahan tuleville kiintiöpakolaisille aikuissosiaalityön työntekijät tekevät talvelullisen tuen päätöksiä (kuten alkuavustus ja täydentävä toimeentulotuki) siihen saakka, kunnes Kela pystyy päättämään kiintiöpakolaisten perustoimeentuloon liittyvistä etuuksista.

Kuntapaikoille vastaanotetuille maahanmuuttajille ja tarpeen mukaan riskialueilta tuleville maahanmuuttajille tehdään terveystarkastukset Sosiaali- ja terveystministeriön ohjeistuksen mukaan, muille maahanmuuttajille tarpeen mukaan. Terveystarkastuksessa kartoitetaan terveyden ja hyvinvoinnin tila haastattelemalla asiakas tulkin avulla. Tarkastuksen jälkeen maahanmuuttaja ohjataan iän ja tarpeen mukaisesti julkisen terveydenhuollon piiriin. Terveystarkastuksessa huomioidaan ja kirjataan jo olemassa olevat vammat ja sairaudet. Näiden osalta hoito aloitetaan tai sitä jatketaan perus- ja/tai erikoissairaanhoidossa. Maahanmuuttajille kohdennettu laaja-alainen terveystneuvonta on tärkeä osa kotouttamistyötä.

Hyvät työkäytännöt:

- Nimetty terveydenhoitaja, joka toimii maahanmuuttajien asioissa yhdyshenkilönä niin kauan kunnes asiakas pystyy itsenäisesti talveluita käyttämään. Yhteyshenkilö on tärkeässä osassa maahanmuuttotarkastusten, rokotusten, tutkimusten ja lääkärin aikojen järjestämisessä.
- Kotouttamispalveluiden työntekijöiden mukanaolo terveystarkastuksen eri vaiheissa.

- Alku/palvelutarvekartoitusten ja kunnan kotouttamissuunnitelman laatiminen yhteistyössä kotouttamispalveluiden ja aikuissosiaalityön työntekijöiden kanssa.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Kotoutumista tukevia sosiaalipalveluja tarjotaan niin pakolaisille kuin työperäisen maahanmuuton tai avioliiton kautta tulleille ja näiden perheenjäsenille	Suunnitelmallisen sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen toteutuminen ja seuranta sekä yhteistyö kuntayhtymän ja kunnan kesken	Aikuissosiaalityö Kotouttamispalvelut
Kotoutumista tukevia sosiaalipalveluja jatketaan tarvittaessa myös kotoutumisajan päättymisen jälkeen	Palvelutarpeen arvioinnin tekeminen ja siirtoneuvottelun järjestäminen	Aikuissosiaalityö Kotouttamispalvelut
Terveyden edistäminen ja ylläpitäminen lisäänty Väestöryhmien väliset terveyserot kaventuvat	Ei-pakolaisina tulleiden terveyspalvelujen piiriin (esim. terveystarkastuksiin) ohjautuminen Traumatisoituneiden maahanmuuttajien hoitoon ohjautuminen	Kaikki kotouttamiseen osallistuvat tahot Terveyspalvelut
Perheiden kokonaistilanteet huomioidaan terveyspalveluissa	Huolen puheeksi ottaminen koko perheen, ei vain yksittäisen perheenjäsenen, kanssa	Kaikki kotouttamiseen osallistuvat tahot Terveyspalvelut

12. Kotouttamista tukeva viestintä ja tiedottaminen

Kunnan on lakisääteisesti huolehdittava osaltaan maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjauksesta, neuvonnasta ja tiedottamisen toteutumisesta sekä perustiedon antamisesta suomalaisesta yhteiskunnasta. (1386/2010). Maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyvää tietoutta tarvitsee myös kantaväestö sekä kotoutumistyötä tekevät tahot. Viestinnän ja tiedottamisen yhtenä tehtävänä on ylläpitää osaltaan kulttuurien välistä vuoropuhelua. Onnistunut viestintä toimii parhaimmillaan siltana maahanmuuttajien ja suomalaisen yhteiskunnan välillä.

Mäntsälän kunnan kotouttamispalveluiden www-sivut on päivitetty kevään 2022 aikana osana laajempaa nettisivu-uudistusta. Kielivalikkoon on lisätty englannin kieli. Mäntsälän kunnan kotouttamispalveluiden sivuilla on linkkejä myös muihin maahanmuuttoja ja kotoutumista ja kotoutumista tukeviin tahoihin, kuten Keski-Uusimaan alueen Maspa-palveluun (www.maspa.fi). Ukrainan kriisin aikana, tietoa on tuotettu myös venäjänkielisenä. Kielivalikkoa on tarkoitus kasvattaa edelleen kuluvan ohjelmakauden aikana.

Viestinnällä ja tiedottamisella on merkitystä myös hyvien etnisten väestösuhteiden tukemisessa. Kotoutujan on tärkeää saada tietoa siitä, mitä häneltä odotetaan, ja miten hän voi itse toimia kotoutumisensa edistämiseksi.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
<p>Kunnallinen informaatio monikielistyy, selkiytyy ja yhtenäistyy</p> <p>Tarvittavat tiedot uudesta kotikunnasta, suomalaisesta yhteiskunnasta ja niiden palveluista saadaan Mäntsälään muuton yhteydessä</p> <p>Tarpeenmukaiset palvelut löytyvät</p>	<p>Mäntsälän kunnan internet-sivut päivitetään vastaamaan paremmin maahanmuuttajien tarpeita. Sivuston kieliversioita kehitetään ja maahanmuuttajille kohdennettua informaatiota lisätään.</p> <p>Monialaista yhteistyötä maahanmuuttajien tukena lisätään</p>	<p>Kotouttamispalvelut Viestintäpalvelut</p> <p>Kaikki kotouttamiseen osallistuvat kunnan toimialat</p>
<p>Kunnan henkilöstö lisäkoulutuu maahanmuuttoasioissa</p>	<p>Tietoa eri koulutusmahdollisuuksista jaetaan kotouttamisyöryhmän jäsenille, jotta nämä voivat jakaa sitä eteenpäin omille toimialoilleen</p>	<p>Kotouttamispalvelut Kotouttamisyöryhmä Kaikki kotouttamiseen osallistuvat kunnan toimialat</p>

13. Monialainen verkostoyhteistyö eri tahojen kanssa

Laki kotoutumisen edistämisestä edellyttää paikallisten viranomaisten kehittävän kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Useilla järjestöillä on halua ja valmiudet toimia yhdessä maahanmuuttajien kanssa.

Tavoite	Toimenpide	Vastuualue
<p>Maahanmuuttaja ohjautuu mukaan olemassa oleviin 3. sektorin ja seurakuntien järjestämiin toimintoihin.</p>	<p>Viestintäkäytäntöjen kehittäminen kunnan ja 3.sektorin/seurakuntien välillä</p> <p>Yhteistyön tiivistäminen eri toimijoiden välillä</p>	<p>Kotouttamispalvelut 3.sektori ja seurakunnat Viestintäpalvelut Kaikki kotouttamiseen osallistuvat tahot</p>
<p>Kahdensuuntainen kotoutuminen lisääntyy</p>	<p>Ystävä/tukihenkilötoiminnan lisääminen niin, että mahdollisimman moni pääsee osalliseksi tästä toiminnasta</p> <p>Oman kielen ja kulttuurin esiintuomismahdollisuuksien lisääminen</p>	<p>Kotouttamispalvelut 3.sektori ja seurakunnat Yhdistysverkosto Viestintäpalvelut Kaikki kotouttamiseen osallistuvat tahot</p>
<p>Maahanmuuttaja aktivoituu osallistumaan ja pääsee osallisiksi kotoutumista tukevista epävirallisista ja virallisista toimintaympäristöistä</p>	<p>Omiin asioihin vaikuttamiseen ja niistä vastuun ottamiseen kannustaminen</p>	<p>Kotouttamispalvelut 3.sektori ja seurakunnat Kaikki kotouttamiseen osallistuvat tahot</p>

TE-toimistolla on keskeinen rooli kotoutumisen suunnittelussa ja toteuttamisessa. TE-toimisto vastaa työnhakijoiden alkukartoituksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja työllisyyden edistämisestä. Lähin TE-toimisto sijaitsee Järvenpäässä.

Itä-Uudenmaan kihlakunnan poliisilaitos antaa informaatiota ulkomaan kansalaisen Suomessa oleskeluun ja työnteko-oikeuteen liittyvissä asioissa. Poliisilla on merkittävä rooli maahanmuuttajavastaisten asenteiden torjunnassa. Poliisin lupapalvelupiste Mäntsälässä sijaitsee kunnantalon alakerrassa.

Kansaneläkelaitos vastaa eri sosiaalietuuksista, joihin maahanmuuttaja on oikeutettu oleskeluluvan saatuaan. Kelan toimisto Mäntsälässä sijaitsee kunnantalon alakerrassa palvelutorilla.

Mäntsäläläiset yhdistykset, kuten SPR:n paikallisyhdistys sekä Mäntsälän evankelisluterilainen seurakunta ja Mäntsälän Helluntaiseurakunta tukevat maahanmuuttajien integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja paikalliseen yhteisöön. Niiden toiminta on avointa kaikille etnisestä tai uskonnollisesta taustasta riippumatta. Toiminnassa luodaan mahdollisuuksia maahanmuuttajien ja kantaväestön kohtaamiselle ja kahdensuuntaiselle kotoutumiselle. Mäntsälän evankelisluterilainen seurakunta tukee maahanmuuttajataustaisia asukkaita diakonian eli kirkollisen sosiaali- ja terveystyön avulla.

14. Henkilöstön osaaminen ja koulutus

Kotouttamislaki edellyttää, että kunnan on huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotoutumisessa. (1386/2010, 30§) Useimmissa Keski-Uudenmaan alueen kunnissa kotouttamispalvelut toteutetaan peruspalvelujen piirissä. Tämä edellyttää, että henkilöstöllä tulee olla tarvittavaa osaamista maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusasioissa.

Tulevalla toimintakaudella 2022-2025 henkilöstön koulutukseen tullaan maahanmuuton osalta panostamaan nykyistä enemmän, koska tälle on selkeästi kysyntää. Viimeaikaisena trendinä on ollut erityisesti mielenterveyden tukemiseen liittyvien koulutustarpeiden kasvu.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Henkilöstö ymmärtää mitä maahanmuutolla tarkoitetaan ja miten monikulttuurisuus tulee huomioida omassa työssä.	Etnisiin suhteisiin, monikulttuurisuuteen ja kotoutumiseen liittyvien näkökulmien huomioiminen osana henkilöstökoulutuksia.	Henkilöstöpalvelut Kotouttamispalvelut Kaikki kotouttamiseen osallistuvat kunnan toimialat
Henkilöstö osaa palvella maahanmuuttajia erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa.	Lisätään henkilöstön toimintaedellytyksiä ja valmiuksia kohdata maahanmuuttajia a) lisäämällä kotouttamistyöhön liittyvä koulutusosio osaksi uusien työntekijöiden perehdytystä b) tarjoamalla palvelutilanteissa toimivalle henkilöstölle koulutusta, jossa kerrotaan maahanmuuttajataustaisten ihmisten kohtaamisesta erilaisissa asiakaspalvelutilanteissa.	Henkilöstöpalvelut Kotouttamispalvelut Kaikki kotouttamiseen osallistuvat kunnan toimialat

15. Tulkkipalvelut

Viranomaisen on kielilain (423/2003), sosiaalihuollon asiakaslain (812/2000) ja hallintolain (434/003) perusteella huolehdittava asian tulkitsemisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa viranomaisen käyttämää suomen tai ruotsin kieltä. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän.

Tulkkipalvelut ovat osa hyvää, asiakaslähtöistä palvelua. Tulkkaukseen voi tapahtua myös etätulkkausena puhelimitse. Etätulkkaukseen sopii erityisesti silloin kun tulkkia tarvitaan nopeasti ja tulkattavat asiat ovat selkeitä ja luonteeltaan informatiivisia. Myös pikatulkkaukset ovat tulkkausalan uusin muoto, jolloin työntekijä voi suoraan älypuhelimesta tilata nopeasti haluamansa kielen tulkin.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Sekä maahanmuuttaja-asiakkaan että työntekijän ymmärretyksi tuleminen asiakastilanteissa lisääntyy	Tulkkausalan käytön mahdollistuminen kaikissa kunnan palveluissa luomalla selkeä tulkin käytön ohjeistus kunnan kotouttamistyössä sekä antamalla työntekijöiden käyttöön mobiililaitteita, jolla etätulkkaukseen voidaan tarvittaessa toteuttaa	Kotouttamispalvelut Kaikki kotouttamiseen osallistuvat kunnan toimialat
Maahanmuuttajien oikeus osallistua omien asioidensa käsittelyyn paranee	Tiedon jakaminen maahanmuuttajille tulkkipalveluista ja niiden käytön tarpeesta ja oikeutuksesta; omakielisen infon antaminen aiheesta	Kotouttamispalvelut Kaikki kotouttamiseen osallistuvat kunnan toimialat
Tulkkipalveluiden käyttö kunnassa lisääntyy	Kuntaa koskevan tulkin käytön ohjeistuksen jakaminen keskeisille kotouttamisessa mukana oleville toimialoille; tulkinkäyttökoulutusten järjestäminen henkilöstölle	Kotouttamispalvelut Kaikki kotouttamiseen osallistuvat kunnan toimialat

16. Kotoutumispalveluiden kehittäminen tulevaisuudessa: Erillispalveluista osaksi kokonaiskuvaa

Maahanmuuttajien kotoutumistyön onnistuminen edellyttää toimivaa ja tiivistä yhteistyötä kunnan eri toimialojen, yhteisöjen ja vapaaehtoistyöntekijöiden sekä tiiviisti mukana olevan verkoston (sosiaalityö, terveydenhuolto, koulutus) välillä. Maahanmuutto- ja kotouttamistyölle on Mäntsälässä luotu perusrakenteet viimeisen viiden vuoden aikana, jolloin kunnan ensimmäisen kotouttamisohjelman on ollut voimassa. Asiakasmäärien pikkuhiljaa kasvaessa, asiakaskunnan monimuotoistuesssa, ja työmuodon kehittyessä, on olennaista varmistaa riittävät resurssit oikea-aikaisen, tiiviin ja vuorovaikutteisen, palveluverkoston takaamiseksi.

Työllisyyden on oltava jatkossa aiempaa keskeisempi kotoutumisen mittari paitsi valtakunnallisen ohjauksen myös Mäntsälän strategiatavoitteiden toteutumisen näkökulmasta. On tärkeää löytää Mäntsälässä asuville aikuisille maahanmuuttajille soveltuvat koulutus- ja työllistymispolut ja matalan kynnyksen työllistymismahdollisuudet. Tämä on tehokkain keino maahanmuuttajien syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Merkittävän aisaparin työllisyyden edistämiseksi tarjotaan vuoden 2024 myötä toteutuva kotouttamiskoulutusten siirtyminen kuntien järjestämisvastuulle. Jatkossa voidaan keskittää aiempaa enemmän painoarvoa toiminnallisiin opintoihin ja kielen monipuolisiin oppimismahdollisuuksiin.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Maahanmuuttajien kotoutuminen onnistuu	Olemassa olevien resurssien mahdollisimman tehokas hyödyntäminen Riittävien resurssien turvaaminen	Kaikki kotouttamiseen osallistuvat tahot
Jokaiselle maahanmuuttajalle löytyy mielekästä tekemistä	Kotoutumiskoulutuksessa olevien aikuisten ja nuorten aikuisten maahanmuuttajien ohjaaminen eteenpäin koulutus/työllistymispoluilla Lasten ja nuorten harrastuksissa tukeminen Yhteistyö 3. sektorin ja seurakuntien kanssa mielekkään tekemisen löytymisen etsinnässä	Kotouttamis- ja työllisyyspalvelut Aikuissosiaalityö 3. sektori, seurakunnat

17. Kotouttamisohjelman seuranta

Kotoutumista ohjaava Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi 01/2020 *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019* -raportin. Raportin liittyy olennaisena osana myös kotoutumisen indikaattoritietoa. Maahanmuuttajan yksilölliset ominaisuudet, kuten koulutus tai kielitaito, eivät yksin selitä kotoutumista tai työllistymistä, vaan kyse on laajemmasta maahanmuuttopolitiikan muodostamasta ympäristöstä sekä yhteiskunnan asenteista. TEM:n maahanmuuttojohtaja Sonja Hämäläisen mukaan, kotoutuminen on moniulotteinen- ja tekijäinen kokonaisuus, johon osallistuvat sekä vastaanottava yhteiskunta että muuttajat itse. Työelämän vastaanottavuus vaikuttaa maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksiin, työllistyminen vaikuttaa muun muassa maahanmuuttajien yhteiskunnalliseen osallistumiseen, ja sosiaalinen hyvinvointi on puolestaan hyvän kotoutumisen osatekijä (TEM, 2020).

TEM:in mukaan keskeisiä kotoutumista mittaavia indikaattoreita ovat työllisyys, koulutus ja osaaminen, hyvinvointi, osallistuminen ja kaksisuuntainen kotoutuminen. Kotoutumista edistävien toimenpiteiden taustalla tulee TEM:in mukaan olla holistinen näkemys aktiivisesta ja sosiaalisesta ihmisestä. Kotoutumista edistävien toimenpiteiden osalta korostuvat sosiaalisen kuulumisen tunteeseen (yhteisöllisyys), osallisuuden kokemukseen (turvallinen & sujuva arki) sekä asumisen segregaaation ja syrjinnän ehkäisemiseen (vastuullisuus) panostaminen. Nämä ovat keskeisiä toiminnan kenttiä matkalla kohti etnisesti yhdenvertaista yhteiskuntaa.

Mäntsälän kunnan kotouttamisohjelmaan on kirjattu yhteistyössä kunnan eri toimialojen kanssa kunnan kotouttamistyölle asetettavat tavoitteet ja niiden liittyvät toimenpiteet seurantatahoineen. Kotouttamispalvelut toteuttavat yhdessä ohjelmaa laatimassa olleen Mäntsälän kotouttamistyöryhmän jäsenten kanssa jatkuvaa seurantaa kotoutumisen edistymisestä. Toimenpiteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksen yhteydessä. Kotouttamisohjelman toteutumista seurataan myös tilinpäätöksen ja talousarviovalmistelun yhteydessä. Kotouttamisohjelma päivitetään lähtökohtaisesti kotouttamislain mukaisesti valtuustokausittain, mutta vuoden 2024 lakimuutoksen myötä päivitystarve realisoituu seuraavan kerran jo vuoden 2024 aikana.

Kotouttamisohjelma laatimassa olleen Kotouttamistyöryhmän jäsenet:

Mäntsälän kunnan kotouttamispalvelut: Johanna Jäntti, Hanna Holm, Minna Kaunisto ja vuoden 2021 aikana Minna Lähteenmäki ja Heidi Valo

Mäntsälän kunnan sivistys- ja hyvinvointipalvelut: Salla Hallikainen, Soile Murtomäki, Leena Mäkinen

Mäntsälän kunnan työllisyyspalvelut: Tiina Hast

Mäntsälän kunnan hallintopalvelut: Esa Siikaluoma

Mäntsälän kunnan vapaa-aikapalvelut (kansalaisopisto ja kirjasto): Airi Pekkala-Mäkitalo, Riitta Manninen, Anu Järvi-Uutela

Muut Mäntsälän kunnan palvelut (vuokra-asuminen) Mäntsälän Kodit Oy: Riikka Rautama

Mäntsälän alueen seurakunnat ja järjestöt: Mäntsälän evankelisluterilainen seurakunta ja SPR:n Mäntsälän yhdistys

Keusote-kuntayhtymä: Erja Blommendahl, Marianne Linnusaro, Jaana Peltonen, Aino-Kaisa Vesalainen

Lähteet:

Mäntsälän kuntastrategia 2022-2025

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010)

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Toimeentulotukilaki (1412/1997)

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opas (Opetushallitus) <https://opintopolku.fi/wp/valintojen-tuki/maahanmuuttajienkoulutus/perusopetus-maahanmuuttajille/>

Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019 - Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö 21.01.2020. Julkaisusarja: TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162006>

Käsitteitä

Maahanmuuttaja on yleiskäsite kuvaamaan henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti.

Pakolainen on henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka pyytää oleskeluoikeutta ja suojaa vieraasta maasta. Turvapaikanhakijan pakolaisuus todetaan vasta hakemukseen annetulla päätöksellä.

Kiintiöpakolainen on henkilö, jolla on YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n myöntämä pakolaisasema.

Paluumuuttaja on ulkosuomalainen, joka on pitemmän tai lyhyemmän ajanjakson asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin Suomeen (esim. Ruotsin suomalaiset, Viron ja entisen Neuvostoliiton suomalaiset mm. inkeriläiset).

Paluumuuttajana pakolainen on henkilö, joka palaa kotimaahansa, jos olosuhteet kotimaassa ovat muuttuneet siten, että sinne on mahdollisuus palata ja paon syyt ovat poistuneet.

Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajien ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Integroituminen, "kotoutuminen", Integroituminen on prosessi, jossa maahanmuuttajat osallistuvat yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään. He ylläpitävät ja kehittävät omaan kulttuuriinsa ja etnisyyteen liittyviä tärkeitä pitämiään asioita. Integroituminen edellyttää myös sopeutumista sekä vähemmistöltä että valtaväestöltä. Kotoutuminen on maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen toimikunnan ehdottama käsite korvaamaan integraatiokäsitettä.

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan henkilökohtainen suunnitelma. Siinä voidaan sopia suomen tai ruotsin kielen opiskelun, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, omaehtoisen koulutuksen, ammatinvalinnanohjauksen ja kuntoutuksen, työharjoittelun, työelämävalmennuksen, valmistavan opetuksen, lasten ja nuorten kotoutumisen tukemisesta sekä muiden kotoutumista tukevien toimenpiteiden järjestämisestä ja niihin osallistumisesta. Kotoutumissuunnitelma tulee tehdä yhdessä maahanmuuttajan kanssa kahden kuukauden kuluessa oikeuden syntymisestä. Oikeus kotoutumissuunnitelmaan voi kestää viisi vuotta, jos se perustellusta syystä on tarpeen.

Lakiuudistus 2024 myötä uusina käsitteinä:

Kotoutujan palvelutarpeen arvio, joka on kotoutujalle laadittava, alkukartoitusta laajempi, arvio ja suunnitelman kotoutumista edistävien palveluiden tarpeesta. Muutos linkittyy kotoutumisvastuun siirtymiseen kunnille.